

20. Statuae et reliquiae in altari non apponantur ubi exponitur SS. Sacramentum, ex Decreto Innocent. XI.

21. SS. Sacramentum nequit in aliis ecclesiis quam parochialibus asservari, sine dispensatione S. Sedis.

DE SACRAMENTO PÆNITENTIÆ.

1. Potest dari absolutio sub conditione, si confessarius prudenter dubitet an eam dederit, aut an pœnitens sit dispositus, et adsit necessitas eum absolvendi, quia morti proximus videtur; non autem pro recidivis qui non dant signa certa suæ dispositionis, si aliunde non adsit necessitas eos absolvendi.

2. Contritio perfecta, juxta Tridentinum, oritur ex motivo charitatis; imperfecta, ex turpitudine peccati per lumen fidei cognita, aut metu gehemæ excludenti voluntatem peccandi. Perfecta obligat in periculo mortis, et insuper ut quis non diu maneat in statu peccati, si non confiteatur, quod non videtur differendum ultra mensem, sed non obligat quolibet die festo.

3. Sufficit dolor generalis, quin singula peccata re censeantur.

4. In contritione includuntur exercite Fides et Spes.

5. In confessione, sufficit attrito, ex timore inferni, aut gloriæ amissione, aut ex horrore erga peccati turpitudinem lumine fidei cognitam, quæ includit semper ex se amorem, non prædominantem, quia tunc esset contritio perfecta, sed inchoatum, nam *timor Dei, initium dilectionis erit*, Eccli. 25. 16. et ait S. Thomas, 2. 2. q. 40: *Ex hoc quod per aliquem speramus bona, incipimus ipsum diligere.* Ille enim dolor qui provenit ex motivo quod Deus amat super omnia, quan-

tum cumque sit remissus, semper est contritio perfecta, et talis dolor certe non requiritur necessario ad confessionem.

6. Propositorum debet esse firmum cum Dei gratia non relabendi, universale de omnibus peccatis mortalibus vitandis, efficax media adhibendo, et occasiones saltem proximas removendo.

7. Relabentes, juxta Rituale romanum, sæpe confiteantur, et si expediatur communicent.

8. Non obligantur ad repetendas confessiones nisi illi qui post biduum aut triduum relapsi sunt, sine ulla resistentia, quin aliquod medium adhibuerint, et occasionem removerint; non adest enim obligatio repetendi confessionem, nisi habeatur moralis certitudo de invaliditate præteritæ; relapsus autem non est signum moraliter certum propositi infirmi, sed sæpe est signum mutatae voluntatis.

9. Potest tradi, si necesse sit, confessio legenda, sub jungendo: *De his me accuso.*

10. Non tenetur pœnitens confiteri circumstantias mere aggravantes, nisi quoad quantitatem furti, quam per se non deberet aperire, sed plerumque tenetur confessarius ad eam investigandam ut se dirigat circa modum restitutionis.

11. Suadendum pœnitentibus ut confiteantur peccata dubia, modo non sint scrupulosi; non est tamen obligatio possitiva illa confitendi, sive sint negative, sive positive dubia. Advertendum tamen quod in articulo mortis quilibet debet aut contritionem de his elicere, aut confiteri aliam materiam certam circa quam absolutionem recipiat. Præsumptio orta ex vita ordinaria bona vel mala fundat judicium circa dissensum vel assensum peccato præstitum.

12. Eximuntur ab integritate materiali muti; sufficit si in morte, aut in Paschate unum peccatum signis explicit; scribant, si possunt, et ad hoc tenentur, modo non sit periculum manifestationis peccatorum. Surdi, et ii qui linguam patriam ignorant iisdem temporibus nec tenentur per interpretem confiteri, nisi aliquod veniale.

13. Moribundus sui compos, sed loquela orbatus, potest absolvit quoties signis ostendit se id optare; sed sine signo speciali, sensibus destitutus non absolvatur plus quam ter aut quater in die, et absolutio detur sub conditione.

14. Potest et debet absolviri sub conditione moribundus catholicus sensibus destitutus, etiam in actu peccati, qui nulla dedit pœnitentiae signa; hereticus autem non, nisi expresse absolutionem peteret; non enim presumitur hereticus per signa communia et æquivoqua confessionem petere, a qua heretici vehementer abhorrent.

15. Potest deesse integritas si afferatur viaticum, et periculum mortis aut infamiae impedit longam confessionem; admoneatur tamen ægrotus de obligatione quam habet postea integre confitendi. Tempore pestis aut infectionis, sufficit accusatio unius peccati. Non requiritur integritas materialis si urgeat necessitas communicandi aut celebrandi, et tempus desit, aussi sint peccata reservata, et nullus qui possit ab iis absolvere; item si pœnitens non posset integre confiteri quin sigillum sacramentale revelet. Si immineat naufragium, aut prælum, sufficit cuique veniale confiteri, aut peccatorem se dicere in generali, et tunc dicat sacerdos: *Ego vos absolo.*

16. Debet pœnitens peccati sui speciem confiteri,

etiamsi ex manifestatione speciei complex notus confessario detegatur: debet tamen pœnitens conari ut audeat alium confessarium qui complicem non noscat, sed ad id non tenetur si inde oriatur ipsi aliquod incommodum. Confessarius autem non potest exquirere nomen complicis, licet hoc bono fine efficeret, ut eum corrigeret, aut damnum impediret; Bened. XIV. in Bulla *ubi primum*, hoc appellat detestabile, et imponit hujusmodi confessariis suspensionem, sed ferendæ sententiæ. Hoc tamen non impedit quominus possint peti circumstantiæ ad integritatem confessionis necessariæ, ut sunt in peccato turpi conjunctionis gradus, ligamen voti, an in eadem domo complex commoretur. etc.

17. In casibus ubi pœnitens ob bonum publicum debet manifestare complicem, jubeat confessarius ut alteri revelet qui possit impedire malum, talis enim relatio vix a confessario fieri potest sine periculo scandali, aut sacri ministerii dedecore.

18. Si confessio sit invalida ob aliquod peccatum culpabiliter omissum, aut defectum doloris, et postea idem pœnitens confiteatur apud eumdem confessarium, non debet repetere confessionem, sufficit ut confessarius in confuso recordetur status pœnitentis; similiter agat quando distulit absolutionem. Qui defecit in integritate materiali, licet suæ confessiones fuerint cæteroquin validæ, obligatur ad eas integrandas; nemō tamen in dubio an suæ confessiones fuerint validæ nec ne, tenetur ad eas iterandas, quia præsumptio stat pro valore earum. In praxi, si pœnitens occasiones post confessionem vitavit et per aliquod tempus tentationibus restitit, judicatur valida confessio anteacta, secus si paulo post, prima data occasione, facile, ut prius, lapsus est sine resistentia.

19. Pœnitentia conveniens ea est quam putat confessarius pœnitentem impleturum, a quo recte postulabit an eam libenter acceptet, et secus minuet, aut mutabit. Potest facilis injungi, acrior consuli, moneatur tamen pœnitens de ea quæ sibi deberetur. Sit pœnalis et medicinalis. Sciendum est an si qui pœnitentiam non impleverunt, tempore quo fuerunt absoluti voluerint eam adimplere. Nemo tenetur eam peragere ante communionem. Si differatur, non ideo omittatur. Non requiritur intentio actualis, modo opus ponatur. Si oblivioni detur pœnitentia, confessio non ideo debet repeti. Satisfacit pœnitentiae etiam ille qui eam adimplet in peccato mortali. Potest mutari ab alio confessario, cui datur notitia confusa confessionis tunc factæ, excipe si actum sit de reservatis, nisi tamen esset difficile adire superiorem. Non mutetur pœnitentia extra confessionem, et nemo sibi metu eam mutet, etiam in aliud opus melius.

20. Peregrini possunt confiteri cuilibet confessario approbato pro loco ubi reperiuntur, etiam si proficiscantur a patria eo fine ut alibi confiteantur, modo non fiat in fraudem reservationis.

21. Religiosi itinerantes sine socio Sacerdote possunt cuilibet confiteri, etiam non approbato.

22. Pro confessionibus monialium excipiendis requiritur electio specialis, aut saltem approbatio ab ordinario loci, si moniales sint exemptæ; hæc approbatio non potest ultra triennium prorogari sine licentia S. Congregationis, nisi deesset alter idoneus; idem est pro conservatoriis. Bis aut ter in anno habeant moniales confessarium extraordinarium, de quo tenetur Episcopus eas providere, cui omnes se sistant, et eo tempore ordinarius nullas audiat, neque novitas; de-

bet etiam dari in articulo mortis, si postuletur, et in vita facile concedi.

23. Ecclesia supplet jurisdictionem cum adest in confessario titulus coloratus et error communis, et ita videtur esse quando adest tantum error communis. Licet confessario absolvere cum jurisdictione probabili, modo concurrat aliqua causa graviter rationabilis; tales causæ explicitantur in libro.

24. In articulo et in periculo mortis, defectu alterius, valide et licite absolvit excommunicatus vitandus, degradatus et hæreticus.

25. Non approbatus non potest absolvere in articulo mortis coram approbato, nisi approbatus non posset, aut nollet absolvere, aut esset nominativus excommunicatus, suspensus, aut moribundus ab eo abhorret, aut non approbatus incœpisset jam audire, aut si approbatus complex fuisse moribundi in peccato turpi.

26. Confessarius erga complicem in peccato turpi privatur omni jurisdictione; si eum absolvat, incurrit excommunicationem papalem, excepto articulo mortis, si desit alius etiam simplex Sacerdos, aut modo alius non possit excipere confessionem sine gravi scandalo aut infamia approbat. Sufficit tactus, aut colloquium obscenum, modo mortale et externum pro confessario et pro pœnitente, æque certum, et grave, et externum, quia Bulla Bened. XIV. loquitur de complice formalis in peccato mortali turpi. Quær. an Episcopus possit absolvere confessarium qui absolvit complices suum in peccato turpi? Resp. Rationes militant pro et contra, sed certo non possunt Episcopi in locis ubi Tridentinum non est receptum, cum non gaudent privilegio Episcopis assignato sess. 24 cap. *Iaceat.*

27. Cupienti hoc Sacramentum Pœnitentiae administrare, primum omnium aquirenda est necessaria scientia, qua hujus magni ministerii officio recte fungi possit. Sed hic advertendum est quod scripsit *S. Gregor.* quod sit *Ars artium, regimen animarum.* Et *S. Franciscus Salesius* dicebat, Confessarii officium esse maximi momenti et omnium difficillimum. Et ita est: Maximi utique momenti est, quia est finis omnium scientiarum, qui salus æterna est: Difficillimum, quia 1.º requirit notitiam quasi omnium aliarum scientiarum, et omnium officiorum, et artij. 2.º Scientia moralis tot materias disparatas complectitur. 3.º Illa magna ex parte legibus positivis constat, quarum quælibet justa proprium sensum et intelligentiam accipienda est. Præterea ob circumstantias, quæ casus dissimiles efficiunt, resolutiones variandæ sunt. Quidam qui eruditos, et Theologos magnæ notæ se jactant, Moralistas, quos Casuistas (nomen ignominiae apud ipsos) appellant, deditigantur ne cursim quidem legere. Dicunt sufficere, ut confessiones rite excipi possint, principia generalia Moralis callere, illis enim posse resolvi, aiunt, omnes casus particulares. Quis negare potest, omnes casus particulares esse his principiis resolvendo? Sed totum opus, et totus labor est in aptando casibus particularibus tantis diversis circumstantiis irretitis, principia hujusmodi, utque discernatur quodnam principiorum occurribus circumstantiis congruat. Nequit id fieri sine magna discussione rationum, quæ pro utraque parte adsunt. Et hoc est illud, quod Moralistæ effecerunt, cum elaborarunt in explicando a quibus principiis multi casus particulares resolvi debeant. Præterea, hac nostra tempestate, ut dictum est, adsunt tot leges positivæ,

tot Bullæ, tot Decreta, quæ nequeunt sciri, nisi Casuistæ legantur, qui ea collegerunt, et prout materialium varietas postulat, ibi opportune illa inveniuntur; ideoque, quo recentiores ii Moralistæ sunt, eo antiquis utiliores. Justa ratione motus *Autor Instructionum pro Novis Confessariis* affirmat multos Theologos quanto profundiores sunt in scientiis speculativis, tanto rudiores in scientiis moralibus, quæ, ut sribit *Gerson*, omnium difficillimæ sunt, et nemo doctus, quantumvis sit in his versatissimus, est, cui in dies nova non accidaat. Ex quo infert, numquam confessario deserendum esse Theologiæ Moralis studium. Doctissimus *Sperelli* pariter dicit longe errare eos Confessarios, qui totos in Scholasticæ studio se applicant, aestimantes tempus in Morali frustra expendi; *Et postea nesciunt distinguere lepram a lepra: qui error (subiungit) confessarios simul et pailentes in æternam perturbationem trahet.* Peccat igitur absque dubio graviter qui non sufficienter instructus audet confessiones audire: Episcopus qui illum approbat: Pœnitens quoque qui noscens ignorantiam ejus, apud ipsum confitetur.

28. Oportet saltem, ut confessarius sciatur excommunicationes papales quæ sunt in Bulla *Cænæ* pro hæresi externata, lectione, retentione, venditione librorum hæreticorum; item quinque casus papales Clementis VIII; percussio clerici, simonia, violatio clausuræ, immunitatis ecclesiasticæ, duellum.

29. Juvetur pœnitens in examinanda sua conscientia, nec ad id faciendum dimittatur. Non sit anxius confessarius de gravitate et numero peccatorum nimio plus exquirendis. Instruatur pœnitens, si opus sit, de necessariis fidei, de fama, aut fortuna resarcien-

da, de scando lo reparando, de occasionibus vitandis. Si pœnitens laboret ignorantia culpabili circa scitu necessaria ad salutem, aut circa ea quæ bono communni officerent, debet confessarius eum docere, licet nullus speretur fructus. Si pœnitens accedat indispositus, tenetur confessarius pro viribus efficere ut eum disponat ad absolutionem, et ad hoc tenetur sub rigoro charitatis obligatione. Si autem ignorantia versaretur circa alia, et esset invincibilis, ita ut pœnitens esset in perfecta bona fide, non debet confessarius eum monere, si nullus inde speretur fructus, et ino timeatur peccatum formale; nec potest dici: Si pœnitens admonitus esset, jam peccaret, ergo est indispositus, nam si confessarii præsumere vellent interpretativas pœnitentium dispositiones, valde paucos absolverent, dum possent judicare quod multi, v. g. si tormentis tentarentur a fide deficerent: sufficit ergo in pœnitente ea dispositio actualis generalis, id est ut hic et nunc statuat non amplius peccare in quocumque casu in communi. Hinc si pœnitens qui contraxit matrimonium invalidum ob impedimentum occultum, in bona fide versetur, et sit periculum infamiae, scandali, incontinentiae si declaretur nullitas, relinquatur in bona fide, donec ei dispensatio obtineatur, quæ post matrimonium potest dari ab Episcopo, etiam in dirimentibus, si difficilis sit recursus ad Papam. Si sponsis in ecclesia paratis pro nuptiis, alter eorum aperiret impedimentum occultum, et non possit matrimonium sine infamia differri, conjungantur, et postea recurritur ad S. Pœnitentiarium. Similiter quandoque omittenda est admonitio pro restitutione, dum nempe nulla spes fructus affulget, quia evitari prius debet datum spirituale proximi quam temporale. Animad-

vertendum tamen non debere confessarium esse tam facilem ad judicandum quod pœnitens cognita veritate nollet parere; semper autem potest differre admonitionem ad illud tempus in quo sperat eam profuturam. Excipe tamen si pœnitens interrogaret; vel si ignorantia noceret communitati; hinc monendi sunt Principes, Prælati, Parochi, Confessarii qui male suis officiis funguntur; aliunde difficulter istorum ignorantia erit invincibilis, et licet talis esset, semper damnum spirituale afferret communitati. Eodem modo moneantur illi qui Sacraenta frequentant, ne ab iis alii pravum exemplum sumant. Si dubitetur an admonitio non indispensabilis sit profutura aut obfutura, omittatur, nam potius vitanda sunt mala formalia quam materialia. Idem dicendum de correctione fraterna.

30. Confessarius tenetur sub gravi absolvere pœnitentem dispository, quamvis haberet opinionem aliquam ab ipso judicatam probabilem, et a confessario diversimode, in qua tamen non constaret aperte esse peccatum mortale, quod cæteroquin non est faciliter judicandum. Ratio hujus sententiae est quia pœnitens facta recte confessione habet jus certum et strictum ad absolutionem, unde confessarius gravem ei irrogat injuriam si neget absolutionem, quoties pœnitentis opinio ei non videtur omnino falsa.

31. Confessarius qui novit ex confessione complicis peccatum ab alio pœnitente negatum, non potest hac cognitione uti ut negantem plus interroget in particulari quam alium, nisi ab altero complice de hoc specialiter obtinuissest licentiam. Videtur tamen quod neganti absolutio possit dari conditionate. Si autem confessarius extra confessionem novit certo peccatum in confessione negatum, non potest absolvere, modo

non adsit prudens dubium quod de hoc jam apud alium sit confessus; si autem dubitat, cum in dubio standum sit pœnitentis depositioni, et potest et debet eum absolvere.

32. Confessarius tenetur reparare quantum potest defectus quos admisit in confessione; hinc si sine gravi culpa absolutionem non protulit, aut sine jurisdictione absolvit, non tenetur cum suo dedecore aut gravi incommodo pœnitentem admonere; excipe si talis confessarius esset Parochus, aut pœnitens esset in mortis periculo. Si autem cum gravi culpa erravit in administratione hujus sacramenti, Sacerdos quicunque sit tenetur cum gravi incommodo ad errores reparandos, et ex justitia, quamvis non sit Parochus, quia intercedit quasi contractus inter pœnitentem et confessarium. Si confessarius cum sua gravi culpa pœnitentem a restitutione deobligavit, tenetur cum suo gravi incommodo, licentia ab eo petita, eum monere, secus teneretur ad restitutionem, quoties si debito tempore pœnitentem admonuisset, jam ille restituisset. Si autem cum levi culpa pœnitentem a restitutione deobligavit, tenetur cum levi incommodo eum de obligatione admonere, quam admonitionem si omittat, tenebitur ad restitutionem, quia suum consilium pergit influere in damnum proximi. Si in confessione monitionem tantum omisisset, licet etiam ex malitia, peccasset graviter, sed ex justitia ad nihil teneretur, quia tunc deesset positivus influxus in alterius damnum, qui semper requiritur pro restitutionis obligatione.

33. Non loquatur cum pœnitente sine ejus licentia de confessione peracta, etiam ad errores reparandos.

34. Non excusat a gravi culpa simplex sacerdos

qui sua socordia negligit audire confessiones, aut ad id se habilem reddere, cum videt gravem necessitatem qua premitur locus in quo moratur.

35. A reservatione non excusat ignorantes, sed tantum a censura, si adsit. Casus papales, exceptis duabus, nempe accusatio sollicitationis contra sacerdotem innocentem, et receptio donorum a regularibus qui reservantur sine censura, principaliter sunt reservati propter censuram, et ideo ignorantes illam excusat a reservatione; econtra per casus episcopales principaliter reservantur peccata, licet sit eis adnexa censura, unde etiam ignorantes non excusat a reservatione.

36. Ordinarie non reservantur nisi peccata externa gravia, consummata et perfecta in sua specie.

37. Cum non potest adiri superior quia longe abest, potest inferior indirecte absolvere a reservatis urgente aliqua causa, v. g. ut vitetur scandalum aut infamia, ut satisfiat precepto paschali, aut quia pœnitens deberet diutius manere in mortalibus; sed cessante impedimento, tenetur postea pœnitens superiori se praesentare ut absolvatur directe.

38. Reservatio injusta nihilominus est valida.

39. Peregrini, quantum ad reservationem, judicandi sunt juxta leges Diocesis in qua reperiuntur, nisi forte a patria migrassent in fraudem reservationis, nempe eo fine unico et principaliter proficerentur ut alibi facilius absolverentur, non autem si discedant pro aliis negotiis, vel ut reperiant confessarium incognitum, prudentiorem, etc.

40. Pœnitens qui bona fide reservatum confitetur confessario simplici, aut obliviscitur illius valide absolvitur, quia directe a non reservatis, et indirecte a re-

servato; hæc est sententia communis, quæ si esset falsa, supereret Ecclesia jurisdictionem.

41. Qui confitetur superiori reservatum, etiam per confessionem sacrilegam, eximitur a reservatione, quia jam obtentus est finis reservationis qui est ut subjiciatur peccatum judicio superioris.

42. In dubio an pœnitens incurrit nec ne aliquam reservationem, potest a simplici confessario absolvī, sive dubium sit facti, sive sit juris, aut negativum, aut positivum.

43. In sigillo sacramentali non datur parvitas materie.

44. Potest confessarius uti notitia habita extra confessionem, modo non manifestet aliquam circumstantiam ex sola confessione cognitam, sed valde caven-
dum ne fiat pro circumstantibus periculum scandali, et patent sic confessiones revelari.

45. Confessarius non potest uti licentia accepta a pœnitente loquendi de confessione, si eam obtainuerit, repetitis petitionibus et importunis, aut si eam pœnitens revocaverit.

46. Frangit sigillum qui uititur notitia confessionis ad externam gubernationem in gravamen pœnitentis, v. g. ad negandum officium, si non aliunde eum noscat indignum, item qui a servo claves ausert, qui aliquem torvo oculo aspicit. Sed potest confessarius uti notitia confessionis quoties non subest gravamen nec revelatio, v. g. pœnitentem humanius tractare, casui studere, alias mouere in generali, ab aliquo damno majori diligentia cavere, modo nemo possit suspicari quod ea orientur e confessione, secus hæc major diligentia foret semper graviter illicita. Confessarius nemini potest negare schedulam de sola confessione peracta, tacendo de absolutione.

47. Non licet uti scientia acquisita in confessione nisi quando moraliter certum est non adesse aliquam fractionem sigilli, aut aliquod gravamen pœnitentis; in hac materia numquam licet ea uti opinione probabili quæ secum fert periculum gravaminis pœnitentis, numquam enim licet opinione uti quæ potest vergere in damnum juris certi quod proximus possidet; certum est autem quod proximus possidet jus certum ne gravetur ex sua confessione.

48. Bulla Gregorii XV. circa omnes Sacerdotes qui personas quæcumque illæ sint ad in honesta inter se, sive cum aliis quomodolibet in actu confessionis sacramentalis, sive ante, sive post immediate, seu occasione, seu prætextu confessionis, etiam confessione non secuta, sive extra confessionis occasionem in confessario, aut in loco quocumque ubi confessiones audiuntur, seu ad confessionem audiendam electo, simulant confessores audire, sollicitare pro se, vel aliis tentaverint, aut cum eis illicitos et dishonestos sermones, sive tractatus habuerint, mandat omnibus confessariis, ut suos pœnitentes quos noverint fuisse ab aliis sollicitatos moneant de obligatione denuntiandi sollicitantes, seu tractantes, Episcopis. Sunt denuntiandi, licet jam jurisdictione privati sint, licet sollicitatio fuerit mutua, licet pœnitens consenserit (quod non tenetur dicere, et ne quidem de hoc potest interrogari), licet dudum evenerit, licet confessarius ab aliis jam fuerit accusatus, licet pro alio aut alia sollicitaverit, licet sit jam emendatus, et quidem a longo tempore, quia finis Ecclesiæ in imponenda tali obligatione non est solum ut reus emendetur, sed etiam animadversio in hujusmodi delicta ad aliorum exemplum. Non tenetur autem ad denuntiandum pœnitens quæ sola solli-

eitavit, licet confessarius consenserit. Non potest absolvit pœnitens nisi prius denuntiaverit, aut promiserit se quamprimum poterit denuntiaturum. Si non possit per se, tenetur per alium id præstare, aut per litteras, aut mediante ipso confessario ab Episcopo ad hanc denuntiationem excipiendam delegato, quod rurum esse debet. Si absolute pœnitens nolit denuntiare, scribat confessarius Romæ pro dispensatione ab hac obligatione, et interim non absolvat. Qui non denuntiat intra mensem a die quo novit obligationem, incurrit excommunicationem ipso facto, donec denuntiaverit: cum autem executa est denuntiatio, quivis Sacerdos potest absolvere a censura contracta propter dilationem.

49. Qui injuste accusat, aut procurat accusationem Sacerdotis innocentis de sollicitatione, incurrit reservationem papalem sine censura.

50. Confessarius debet admonere pœnitentem de obligatione denuntiandi, licet hæc admonitio non sit profutura. Denuntiatio exigitur non tantum a pœnitentibus, sed ab unoquoque qui id sciat, modo sciat a personis fide dignis, licet promiserit secretum cum juramento, excipe si secretum sit manifestatum ad consilium capiendum.

51. Quando verba aut facta sunt veræ sollicitationes, et dubitatur quis sit Sacerdos sollicitans, denuntiatio est facienda, ut superior possit inquirere de persona; non autem quando est certus Sacerdos, sed dubitatur an verba aut facta ejus sint veræ sollicitationes, quia in dubio nemo debet fama sua privari.

52. Sacerdos sollicitans incurrit perpetuam inhabilitatem ad celebrationem Missæ, et, ut videtur, etiam ante sententiam. Multa sunt verba quæ indirecte

continent sollicitationem et denuntiationem exigunt. Judicetur nomen sollicitantis, tempus, locus, ætas, statura, capilli. Juret pœnitens se præfatam denuntiationem nemini communicaturum.

DE EXTREMA UNCTIONE.

1. Extrema Unctio debet dari infirmis qui tam graver laborant ut mortis periculum imminere videatur (*Rit. Rom.*); quando potest infirmo non jejuno præberi viaticum, potest etiam dari Extrema Unctio. Gravissime peccant qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam omni spe salutis amissa, vita et sensibus carere incipiat. (*Cat. Rom.*) In eadem infirmitate iterari non debet nisi diurna sit, aut, cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidat. (*Rit. Rom.*) Non debet dari perpetuo amentibus, nec pueris ratione parentibus, sed detur ea pollentibus, licet non sint apti ad communionem; in dubio detur sub conditione, idem dicatur de amentibus. Impœnitentibus et iis qui in manifesto peccato mortali perseverant, et excommunicatis penitus denegetur. (*Rit. Rom.*) Quisquis tenetur curare ut hoc sacramento muniatur.

DE MATRIMONIO.

1. Non obligant sponsalia vi, dolo, errore substanciali, aut metu gravi ab extrinseco inita. Tactus etiam pudici vetantur sponsis, quoties ad id fiunt ut delectatio sensibilis habeatur, quia secum ferunt periculum delectationis venereæ quæ est sensibili proxima.

2. Sponsalia obligant sub gravi ad contrahendum